SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ
Sosiaali- ja terveyspalveluosasto
ylitarkastaja Hanna Nyfors

30.9.2016

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Kunta- ja terveysjaosto

Viite Lausuntopyyntö / HE 134/2016 VP hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriön asiantuntijalausuntoa käsitellessään hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 ja sen sisältämää *veteraanipalveluiden rahoitusta.*

Itsenäisyyden juhlavuonna 2017 veteraanien maksuttomia kotipalvelujen saajajoukkoa laajennetaan tuntuvasti. Tavoitteena on järjestää veteraaneille maksuttomat kotiin annettavat avopalvelut ja tavoittaa noin 5 000 kotona asuvaa, kotipalveluja tarvitsevaa veteraania. Laajennus rahoitetaan RAYn tuotosta. Lisärahoituksen tarve on 2017 20 milj. euroa, vuonna 2018 15 milj. euroa ja vuonna 2019 yhteensä 5 milj. euroa (yhteensä 40 milj. euron lisäpanostus kehyskaudella). Kotihoitopaketin laajennuksen lisäksi on päätetty aikaistaa hallitusohjelmassa päätettyä sotainvalidien haittaraja-asteen laskua. Heti vuoden alusta 2017 myös 10 % sotainvalidit pääsevät maksuttomien kunnallisten kotipalveluiden piiriin (sotilasvammalain muutosesitys eduskunnassa), jolloin kaikille sotainvalideille voidaan myöntää tarpeen mukaiset avopalvelut.

Sosiaali- ja terveysministeriön määrärahaesitys vuodelle 2017

Kaikkiaan veteraanien etuuksiin ja palveluihin STM ehdottaa 226,9 miljoonaa euroa. Määrärahoista 104,5 miljoonaa euroa kohdentuu sotilasvammakorvauksiin, 57 miljoonaa euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 16 miljoonaa euroa rintamalisiin ja **41,3 miljoonaa euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen.** Rintamaveteraanien kuntoutuslain mukaisten avopalvelujen määrärahoihin sisältyy 20 miljoonan euron lisäys rahapelitoiminnan tuottovaroista.

Määrärahassa on huomioitu kunnallisiin avopalveluihin oikeuttavan haitta-asterajan alentaminen 1.1.2017 lähtien lievävammaisille sotainvalideille 15 prosentista 10 prosenttiin. Haitta-asterajan alentamisen kustannukset ovat 4,7 miljoonaa euroa vuonna 2017.

Lisäksi STM ehdottaa sotilasinvalidien puolisoiden kuntoutukseen, eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen ja eräille ulkomaisille vapaehtoisille rintamasotilaille rintama-avustukseen 6,7 miljoonaa euroa. Valtion korvaukseksi sodista kärsineiden huoltoon STM ehdottaa 1,5 miljoonaa euroa.

Meritullinkatu 8, Helsinki
PL 33, 00023 VALTIONEUVOSTO
www.stm.fi
Puhelin 0295 16001
Telekopio 09 6980 709
e-mail: kirjaamo@stm.fi
etunimi.sukunimi@stm.fi

Esitys pohjautuu Rintamaveteraaniasiain neuvottelukunnan (RINE) esitykseen Suomi 100-juhlavuoden veteraanipaketista. Tämä taas perustuu Veteraaniliittojen valtuuskunnan esittämiin tavoitteisiin. RINE esitti rintamaveteraaneille kunnallisia avopalveluja niin, että arviolta puolet vielä kotona asuvista veteraaneista, jotka kotipalveluja tarvitsevat, saisivat maksuttomat avopalvelut.

Sosiaalihuoltolain mukaisiin koteihin annettaviin maksullisiin avopalveluihin kuuluu yksilöllisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella järjestettävä monipuolinen palveluvalikoima: kotipalvelu ja kotisairaanhoito, apuvälinepalvelut, liikkumista tukevat palvelut, päivätoiminta sekä kotipalvelun tukipalveluna tarjottavat ateria-, peseytymis-, vaatehuolto- ja siivouspalvelut. Rintamaveteraanien avopalvelujen arvioidaan maksavan tällä käyttöasteella noin 30 milj. euroa (yksikkökustannushinta 6 000 euroa/ veteraani) vuonna 2017. Tämä summa sisältää nykyisinkin vuosittain kuntoutusmomentilta 33.50.56 myönnettävän 10 milj. euron avopalvelujen rahoituksen, jolloin lisämäärärahan tarve Rahapelitoiminnan tuotosta vuodelle 2017 olisi noin 20 milj. euroa, vuonna 2018 yhteensä 15 milj. euroa ja vuonna 2019 yhteensä 5 milj. euroa eli kaikkiaan yhteensä 40 milj. euroa.

Kotona asumista tukevien palvelujen korvaamisesta ei säädetä rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetussa laissa (1184/1988). Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoja koskevan momentin 33.50.56 päätösosan mukaan määrärahaa saa käyttää kotiin vietävien avopalvelujen maksamiseen. Avopalvelut voidaan toteuttaa jatkossakin momentin nykyisen kirjauksen puitteissa Valtiokonttorin ohjeen mukaisesti ilman lakimuutoksia. Tarjottavat avopalvelut säilyisivät sisällöllisesti samanlaisina, mutta sen volyymiä laajennetaan kattamaan arvioidut 5 000 rintamaveteraania.

Jos säädetään uusi erillinen laki, se tarkoittaisi subjektiivisena oikeutena varautumista kaikille kotona asuville 11 400 rintamaveteraanille tarjottaviin avopalveluihin. Avopalvelujen kustannus olisi noin 70 milj. euroa. On myös arvioitu mahdollisuus säätää tarvittavista muutoksista sosiaalihuoltolakiin tai sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäädöksiin. Maksuttomista kotipalveluista säätäminen näihin yleislakeihin muodostuisi ongelmaksi yhdenvertaisuuden kannalta muihin asiakkaisiin nähden.

Tietoja veteraaneista

Vuoden 2017 alussa on Kelan ennusteen mukaan Suomessa noin 17 800 rintamaveteraania ja sotainvalidia. Sotainvalideja heistä on noin 2 000. Rintamaveteraaneja on siis 15 800, joista noin 28 % pitkäaikaisessa laitoshoidossa. Kotona asuvia rintamaveteraaneja olisi siis noin 11 400. Vuosittainen poistuma näissä korkeissa ikäluokissa on jo 20 %. Rintamaveteraaneista noin 5 000 arvellaan olevan tarve kotipalvelulle (6 000€/veteraani). Suosituimmat kotipalvelut ovat olleet ateriapalvelu, siivouspalvelu ja kotiapu/hoivapalvelut.

Veteraanien palvelusaanti perustuu palvelutarpeeseen ja sen arviointiin - paremmassa kunnossa olevat kotona asuvat veteraanit käyttävät monipuolisia kuntoutuspalveluita, huonompikuntoiset kotihoidon palveluita. Tässä oleellista on veteraanin itsensä mielipiteen kuuleminen - kykeneekö kuntoutukseen vai tarvitseeko kotihoitoa pärjätäkseen vielä kotona.

Kunnat palvelujen järjestäjinä

Järjestöt ovat esittäneet huolenaiheen, riittääkö raha kuntoutukseen? Kuntoutusmomenteilta on jo nyt vuodesta 2011 lähtien ohjattu noin kolmasosan kotona asumista tukevien avopalvelujen järjestämiseen. Veteraaniväestö vanhetessa yhä harvempi haluaa enää lähteä kodin ulkopuoliseen kuntoutukseen. Kesällä STM:n tekemän sähköisen kuntakyselyn mukaan kotipalveluiden tarve on erittäin suuri. Palvelutarpeen arvioinnissa tulee yhdessä veteraanin kanssa miettiä, millä palveluilla - kuntoutuksella vai kotihoidon ja tukipalvelujen avulla tuetaan häntä.

On tärkeää keskittyä siihen, miten nämä voimavarat saadaan parhaalla tavalla veteraanien käyttöön. Rahan riittävyys ei ole ensi vuonna ongelma vaan toimeenpanon varmistaminen kunnissa! Rintamasuunta tulee kääntää kunnissa siten, että kunnat pitävät aktiivisesti yhteyttä veteraaneihin ja huolehtivat siitä, että kotona asuvat saavat riittävän ja tarkoituksenmukaisen tuen ja he voivat asua kotonaan mahdollisimman pitkään, turvallisesti ja toimintakykyisinä.

Veteraanijärjestöjä on kuultu ja valmistelu sekä määrärahan toimenpano etenee yhteistyössä Valtiokonttorin, järjestöjen ja kuntien kanssa. Viestintäsuunnitelma on laadittu ja käynnissä on Valtiokonttorin ja kuntien kanssa suunniteltava määrärahan jakoperusteen uudistaminen.

Kunnat haluavat pääsääntöisesti itse päättää veteraanin kanssa, miten potti jaetaan ja toivovat saavansa Valtiokonttorista heti alkuvuodesta koko summan käyttöönsä. Valtiokonttorin työryhmä miettii parhaillaan, miten rahoituksen kuntajako tullaan juhlavuoden paketin osalta tekemään.